

**LÆREPLAN FOR TRAFIKALT GRUNNKURS
MED LÆRERVEILEDNING**

**Fastsatt av Vegdirektoratet 5. juni 2003 med hjemmel i forskrift
14. desember 1968 nr. 9352 om øvingskjøring med motorvogn og om
trafikkopplæring m.v. § 1 nr. 2**

INNHold

Orientering om det trafikale grunnkurset	2
Samfunnet	2
Sosiale ferdigheter og trafikale kompetanse	2
Det trafikale grunnkurset	2
Hensikten	3
Forholdet til andre teorikurs	3
Tidsperspektivet	3
Krav til undervisningsopplegget	4
Mål og innhold	4
Timetall mv	4
Metodevalg	4
Antall deltakere	4
Spesielt om kurs i førstehjelp	4
Godkjenning	4
Undervisningen	5
Tema, emner og mål	6
Tema 1 Førerkortklassene	6
Tema 2 Grunnleggende forståelse for trafikk	6
Tema 3 Mennesket i trafikken	7
Tema 4 Øvingskjøring	7
Tema 5 Førstehjelp	8
Tema 6 Mørkekjøringsdemonstrasjoner	8
Lærerveiledning	9
Bakgrunn	9
Tema og tidsfordeling	10
Undervisningen	10
Kommentarer og forslag knyttet til de enkelte mål	12
Tema 1 Førerkortklassene	12
Tema 2 Grunnleggende forståelse for trafikk	13
Tema 3 Mennesket i trafikken	16
Tema 4 Øvingskjøring	20
Tema 5 Førstehjelp	21
Tema 6 Mørkekjøringsdemonstrasjoner	22

ORIENTERING OM DET TRAFIKALE GRUNNKURSET

Bakgrunn

Samfunnet

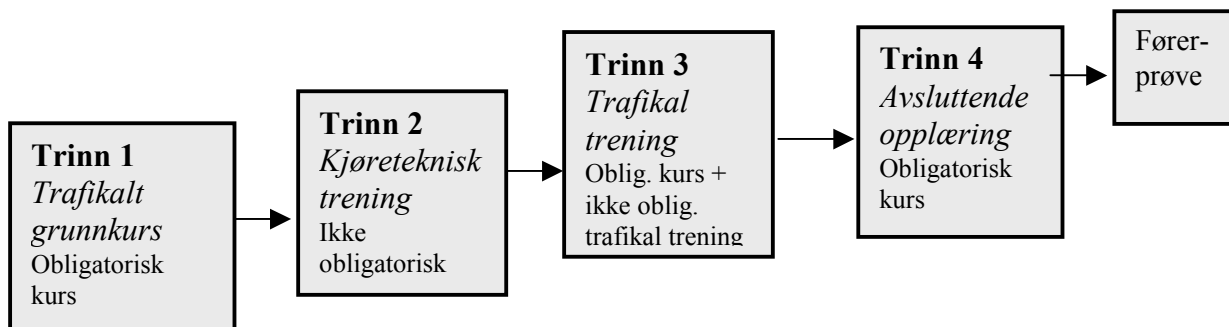
Mye tyder på at stadig flere i vårt samfunn ikke har gode nok sosiale ferdigheter. I følge Levekårsundersøkelsen for 1997 utsettes 180 000 av den voksne befolkningen for vold eller alvorlig trussel om vold årlig. Det hevdes at egoismen er blitt mer framtrepende enn fellesskapsfølelsen. I det offentlige skoleverk tas problemet alvorlig. Det er utarbeidet en rekke undervisningsprogram for å bedre den sosiale kompetansen hos elevene. Tiltak som har som mål å utvikle hele mennesket ved å trekke inn intellekt, følelser og handlinger, synes å ha best effekt. Som metode brukes ofte hypotetiske problemstillinger, hvor elevene diskuterer seg fram til gode løsninger. Et gjennomgående trekk med tiltakene er at det skapes forståelse for at en må ha regler og rutiner, og at reglene etterleves.

Sosiale ferdigheter og trafikal kompetanse

Hvert år skades 12 000 mennesker i trafikken, rundt 300 mennesker dør. Ulykker forårsakes ofte av førere med manglende eller dårlige sosiale ferdigheter. Trafikal kompetanse kan defineres som de kunnskaper, ferdigheter, holdninger og den motivasjon mennesker trenger for å mestre trafikkmiljøet, samtidig som de trives og opprettholder et positivt selvbilde. Trafikal kompetanse er mer enn observerbare ferdigheter. Føreren må ha ferdigheter i å tolke de ulike trafikksituasjoner, og vurdere hvilken atferd som er passende. Da kreves også at føreren kan leve seg inn i andres situasjon. Samtidig må føreren ha tilstrekkelig med selvkontroll til å handle i tråd med sine vurderinger. Trafikal kompetanse er en forutsetning for å lykkes i trafikken. Det stilles krav om at en kan samarbeide med andre trafikanter, og det er nødvendig å ta hensyn til andre. Det stilles krav om faktakunnskaper, impulskontroll, kontroll over aggresjon og kontroll over andre "forstyrrende" emosjoner. I tillegg behøves det også ferdigheter i empati. Trafikal kompetanse er ikke medfødt. Kompetansen læres gjennom imitasjon, forståelse, praktisering og forsterkning.

Det trafikale grunnkurset

Det trafikale grunnkurset inngår i en større helhet. For de lette førerkortklassene ser foreslått opplæringsmodell slik ut:

Mange av emnene som tas opp i det trafikale grunnkurset, forutsettes å bli videreført i et avsluttende obligatorisk teoretisk/praktisk sikkerhetskurs (trinn 4) i den enkelte

fører kortklasse. Dette gjelder blant annet emner som grensesetting, selvinnsikt, empati i trafikken, forhold til risiko mv.

Hensikten

Det er flere grunner til å ha et trafikalt grunnkurs.

- Det er viktig at en tidlig i opplæringen fokuserer på forhold som påvirker risikoen og betydningen av selvinnsikt og selvkritisk vurdering
- Det er hensiktsmessig å samle en del lærestoff som er felles for alle lette klasser slik at personer som skal ta førerkort for flere klasser, slipper å gå gjennom samme lærestoff flere ganger.
- Det er viktig å gi elever grunnleggende forståelse av trafikk før de begynner å øvingskjøre, slik at de har et riktigere perspektiv på det å kjøre og har et grunnlag som letter innlæringen senere.

Trafikalt grunnkurs skal bidra til å bygge opp om førerkortkandidatene som ansvarlige førere. Målene for kurset har generell gyldighet og de befinner seg ofte på et mer overordnet nivå. Kurset skal i liten grad inneholde lærestoff som kan leses på egen hånd. Fokus skal rettes mot forståelsen av trafikken som system, med aktører som har ulike forutsetninger, mot forhold som påvirker risikoen, mot førerens ansvar og betydningen av selvinnsikt og selvkritisk vurdering.

Forholdet til andre teorikurs

Rent faktastoff er lite vektlagt i planen. Det obligatoriske lærestoffet er valgt ut fra at emnene av pedagogiske grunner er vanskelig å gjennomføre på egen hånd, samtidig som måloppnåelsen er vanskelig å vurdere ved førerprøven. I trafikalt grunnkurs vektlegges grunnleggende risikoforståelse, systemforståelse og holdning til kjøreatferd. Innholdet er av en slik art at måloppnåelsen vanskelig kan måles med en summativ vurdering. Kurset er derfor utformet som et obligatorisk kurs uten avsluttende eksamen. Når det gjelder en mer grundig gjennomgang av regelverket hvor faktastoffet vektlegges i større grad, skal trafikklæreren henvise til lærebøker, klassespesifikke teorikurs mv, samtidig som betydningen av denne kunnskapen framheves. Det trafikale grunnkurset skal ikke erstatte ”vanlige”, frivillige teorikurs.

Tidsperspektivet

Utvikling og læring av sosial kompetanse er en omfattende prosess som skjer over lang tid. Formell førerkortrettet undervisning skjer over relativt kort tid. I dette tidsperspektivet kan ikke trafikklæreren påta seg ansvaret for å lære elevene grunnleggende sosial kompetanse. Læreren må bygge på den sosiale kompetansen elevene har, og legge til rette for at elevene forstår at det i trafikken er behov for regler om fartstilpassing, vikeplikt, plassering, tegngiving osv. Enkelte trafikkregler, skilt mv skal brukes som illustrasjon i forbindelse med et emne som tas opp.

Krav til undervisningsopplegget

Mål og innhold

I undervisningen skal følgende tema tas opp:

Tema 1 Førerkortklassene

Tema 2 Grunnleggende forståelse for trafikk

Tema 3 Mennesket i trafikken

Tema 4 Øvingskjøring

Tema 5 Førstehjelp

Tema 6 Mørkekjøringsdemonstrasjoner

I kapittel 2 i denne planen er det angitt hovedmål for hvert tema, og mål for hvert emne. Det skal tilrettelegges for at elevene kan nå målene som er beskrevet.

Timetall mv

Kurset er på til sammen 16 undervisningstimer, hvorav 4 timer avsettes til førstehjelp og 2 timer til mørkekjøringsdemonstrasjoner. En undervisningstime er på 45 minutter.

Undervisningstimene i temaene 1 – 4 skal fordeles over minimum 3 samlinger. Innenfor tidsrammene står læreren relativt fritt til å organisere lærestoffet på en annen måte enn læreplanen skisserer.

Metodevalg

Undervisningen skal i utgangspunktet være problemorientert. Det er utarbeidet egen lærerveiledning til kurset.

Antall deltakere

Det skal ikke være flere enn 16 deltakere på et kurs. På kursdelen mørkekjøringsdemonstrasjoner skal det ikke være mer enn 6 deltakere per trafikklærer. Når deltakerantallet fastsettes på et kurs, skal skolen vurdere om det trengs spesiell tilrettelegging fordi noen elever har språkproblemer eller trenger ekstra hjelp av andre grunner.

Spesielt om kurs i førstehjelp

Undervisningen i førstehjelp skal gjennomføres av personell som er spesielt kvalifisert.

Godkjenning

For å få godkjent kurset, må eleven ha deltatt i alle timene som hører inn under tema 1 til og med 6. Hvis en elev har forfall til deler av kurset, må det legges til rette for at timene kan tas igjen på tilsvarende kurs senere. Trafikalt grunnkurs avholdt i perioden 16. mars – 31. oktober, gir rett til å øvingskjøre selv om temaet 6 Mørkekjøringsdemonstrasjoner ikke er fullført. Avlegges førerprøven i perioden 1. november – 15. mars, må hele det trafikale grunnkurset (tema 1-6) være fullført. Avlegges førerprøven i perioden 16. mars – 31. oktober, vil bestått prøve gi førerrett bare frem til 1. mars neste år hvis tema 6 Mørkekjøringsdemonstrasjoner ikke er fullført.

Undervisningen

Problemorientert undervisning

Læreren skal legge til rette for en problemorientert undervisning. Oppgavene utformes ut fra hovedmålene i leksjonene og lærer bør ha lagt en plan for tema, aktiviteter og oppsummering. Elevene har allerede lært en viss trafikal kompetanse ved å være fotgjengere, passasjerer og syklister. Mange har gode kunnskaper om trafikkregler, skilter, vegoppmerking, årsaker til ulykker, risikoforhold mv. Selv om noen har et mer ubevisst forhold til disse kunnskapene, skal oppgavene bygge på at elevene allerede har mye erfaring fra trafikken.

Valg av metode

Gruppearbeid og dialog er vanlige arbeidsmåter ved problemorientert undervisning. Når læreren skal velge metode, bør han blant annet avveie følgende: I hvilken grad kan elevene på egen hånd komme fram til målet for emnet. I hvilken grad kan jeg gi en tydelig oppgave som elevene kan arbeide med selvstendig? I hvilken grad er denne oppgaven aktiviserende for alle, og vil gruppene trenge omtrent samme tid til å løse oppgaven?

Organisering

I klasserommet bør elevene sitte i en sirkel eller hesteskoform, slik at alle ser hverandre og læreren.

Spørreteknikk

Læreren må bruke teknikker som oppmuntrer til deltakelse. Det er viktig å gi alle elevene noe tid til å tenke etter at et spørsmål er stilt. Det kan ofte være hensiktsmessig at elevene samarbeider med sidemannen for å finne svar på et spørsmål. Mange oppgaver bør være åpne slik at de gir rom for flere løsninger.

Den skjulte læreplan

Begrepet den skjulte læreplan er ikke entydig. Begrepet har som utgangspunkt at elevene også lærer noe som ikke er uttrykt i læreplanene. Dette er først et problem når denne læringen går på tvers av det som egentlig er målet for undervisningen, for eksempel når en arbeider med risikoforståelse. På kurs hvor en arbeider med risikoforståelse, er det eksempelvis ikke uvanlig at læreren kartlegger hvor fort den enkelte har vært med på å kjøre. Noen elever svarer da at de har vært med å kjøre over 200 km/t på norske veier. Siden personene sitter der lys levende, kan læreren ikke unngå at andre elever sitter igjen med kunnskapen om at en overlever selv om en har kjørt veldig fort. Den ”skjulte” læringen kan være at en må kunne kjøre i 140 km/t, når andre har overlevd i 200 km/t. Læreren kan ikke hindre utilsiktet læring, men han må ta hensyn til at den skjer.

TEMA, EMNER OG MÅL

Hovedmål for trafikalt grunnkurs:

Elevene skal bli seg bevisst hva som menes med at enhver skal ferdes hensynsfullt og være aktpågivende og varsom så det ikke kan oppstå fare eller voldes skade, og slik at annen trafikk ikke unødig blir hindret eller forstyrret.

Tema 1 Førerkortklassene

1.1 Emne: Førerkortklassene

Eleven skal kjenne til betingelsene knyttet til å erverve førerkort i de lette klassene.

1.2 Emne: Hovedmål for føreropplæringen

Eleven skal kjenne til hovedmål for føreropplæring i de lette førerkortklasser.
Eleven skal kjenne til at det finnes læreplaner for føreropplæring.

Tema 2 Grunnleggende forståelse for trafikk

Hovedmål: Elevene skal bli bevisst hvordan regler om plassering, vikeplikt og fart bidrar til sikrere og mer effektiv trafikkavvikling.

2.1 Emne: Kjøretøyenes plassering i trafikken

Eleven skal forstå hvordan regler om plassering bidrar til sikker og effektiv trafikkavvikling.
Eleven skal forstå hvordan en fører kan skape sikkerhetssoner rundt kjøretøyet.

2.2 Emne: Fart og fartstilpassing

Eleven skal forstå at regler om fart bidrar til en sikrere trafikkavvikling.
Eleven skal vite at skilting av fartsgrenser i hovedsak er relatert til type bebyggelse.
Eleven skal bli bevisst sammenhengen mellom plassering og fartstilpassing.

2.3 Emne: Vikeplikt

Eleven skal forstå at regler om vikeplikt bidrar til en tryggere og mer effektiv trafikkavvikling.

2.4 Emne: Skilter og vegoppmerking

Eleven skal forstå at trafikkskilter brukes for å gjøre ferdselen tryggere, for å gjøre det lettere å komme fram eller av hensyn til miljøet.

Eleven skal bli seg bevisst

- at fareskilt betyr at det skal kjøres med særskilt oppmerksomhet og at farten ofte skal reduseres
- at forbudskilt kan gjelde alle trafikanter eller begrenses til å gjelde spesielle trafikantgrupper
- at påbudskilt angir påbudt kjøreretning eller kjørefelt
- hvilken betydning en sperrelinje og en varsellinje har.

Tema 3 Mennesket i trafikken

3.1 Emne: Kjøreprosessen og følelser

Eleven skal kunne beskrive vesentlige elementer i kjøreprosessen.

Eleven skal bli bevisst at motivasjon (følelser) har stor betydning for hvordan vi handler i trafikken.

3.2 Emne: Kommunikasjon og samhandling

Eleven skal forstå at en fører skal gi signaler som tydelig viser hvordan føreren vil kjøre.

Eleven skal bli klar over hvordan de ulike aktører i trafikken kan kommunisere med hverandre

Eleven skal bli bevisst at en fører må leve seg inn i andres situasjon og at føreren må ha ferdigheter i å tolke de ulike trafikksituasjoner.

3.3 Emne: Ulykker og ansvar

Eleven skal forstå at dårlig sikt, en skarp sving eller glatt vegbane i seg selv ikke forårsaker ulykker.

Eleven skal gjennom enkle oppgaver kunne konkludere med at det er føreres feilvurdering som er den vanligste årsak til trafikkulykker.

Eleven skal forstå begrepet risikoterskel.

Eleven skal bli bevisst sitt forhold til risiko.

Tema 4 Øvingskjøring

For at førerkortkandidaten skal få den nødvendige kjøreerfaringen som kan redusere ulykkesrisikoen, må han øvingskjøre. Trafikalt grunnkurs kan virke som et incitament for trafikkskolene til å gå mer aktivt inn i et samarbeid om privat øvingskjøring. Det gir mulighet for å etablere kontakt mellom kandidat og trafikkskole ved at trafikkskolene utvikler et tilbud om samarbeid.

4.1 Emne: Regler for øvingskjøring

Eleven skal ha kunnskap om reglene for øvingskjøring.

4.2 Emne: Betydningen av kjøreerfaring

Eleven skal vite at risikoen for å bli involvert i ulykker avtar etter hvert som eleven får kjøreerfaring.

Eleven skal forstå nødvendigheten av at grunnleggende handlinger og handlingsmønstre blir automatisert.

Eleven skal forstå at automatiserte ferdigheter i å behandle et kjøretøy er nødvendig for at føreren skal kunne bearbeide informasjonsstrømmen i trafikken.

Tema 5 Førstehjelp

Det avsettes 4 undervisningstimer til temaet førstehjelp. Undervisningen skal gjennomføres av kvalifisert personell.

5.1 Emne: Plikten til å hjelpe

Eleven skal vite at en fører har plikt til å hjelpe når det har skjedd en trafikkulykke.

5.2 Emne: Grunnleggende rutiner når en kommer til et skadested

Eleven skal ha ferdighet i grunnleggende rutiner for sikring av skadested.

Eleven skal ha ferdighet i grunnleggende rutiner for opptreden på skadested.

Eleven skal ha ferdighet i å yte førstehjelp ved trafikkulykker.

Tema 6 Mørkekjøringsdemonstrasjoner

Det avsettes 2 timer til mørkekjøringsdemonstrasjoner, inkludert for- og etterarbeid. Minst en time skal være effektivt utarbeid. Eventuell transport til og fra demonstrasjonsstedet kommer i tillegg.

Hovedmål

Eleven skal gjennom opplevelse og erfaring vurdere risikoforhold ved kjøring i mørket.

Eleven skal ha kunnskap om årsaksforhold ved typiske ulykker som skjer i mørket.

Tema 6.1 Virkelig og innbilt siktstrekning

Eleven skal erfare at gående vil kunne tro at de blir sett lenge før føreren har oppdaget dem.

Tema 6.2 Siktstrekning til gående i mørket

Eleven skal erfare den strekning et kjøretøy tilbakelegger på et sekund når farten er henholdsvis 40 km/t og 80 km/t.

Eleven skal erfare siktstrekning til gående ved fjernlys og nærlys i mørket.

Eleven skal erfare at klær og refleksutstyr har betydning for når en fører oppdager en gående i mørket.

6.3 Siktstrekning og bruk av lys ved møte med annen bil

Eleven skal bli bevisst

- riktig bruk av lys ved møte i mørke
- siktstrekning ved møte i mørke
- risikofaktorer ved møte i mørket.

6.4 Nødstopp i mørke

Eleven skal bli bevisst handlinger som reduserer faren ved å stanse et kjøretøy i mørket på trafikkert veg.

6.5 Parkering i mørket

Eleven skal bli bevisst handlinger som reduserer faren ved å parkere et kjøretøy i mørket på trafikkert veg.

LÆRERVEILEDNING - TRAFIKALT GRUNNKURS

Bakgrunn

De første læreplaner for føreropplæring gav uttrykk for at det å føre et kjøretøy hovedsaklig var en teknisk ferdighet. I den praktiske opplæringen ble direkte instruksjon vektlagt. I teoriundervisningen skulle læreren forelese og av og til bruke "noe spørrende" undervisning. Etter hvert ble synet på føreropplæringen utvidet. Erkjennelsen om at en fører i tillegg til tekniske ferdigheter også må ha gode sosial ferdigheter, gjorde at nye undervisningsmetoder ble tatt i bruk. Trafikal kompetanse vil si å både ha tekniske ferdigheter og nødvendig sosial kompetanse til å ferdes i trafikken. Trafikal kompetanse kan defineres som de kunnskaper, ferdigheter, holdninger og den motivasjon mennesker trenger for å mestre trafikkmiljøet. Å erverve trafikal kompetanse er en prosess som skjer over tid.

Kjørelærerne har vært med på å endre synet på kjøreopplæringen, og de har gradvis tatt i bruk nye metoder. Samtidig blir det krevd at de skal være effektive i den forstand at undervisningen raskest mulig skal føre til bestått førerprøve. I det trafikale grunnkurset skal læreren være effektiv i den forstand at undervisningsopplegget skal være strukturert på en måte som gjør at elevene bidrar til egen læring ved at det skapes forståelse for hva trafikal kompetanse er. Da må den effektive læreren avsette tid til refleksjon og ettertanke hos eleven.

Målene for det trafikale grunnkurset er mål med generell gyldighet og som ofte befinner seg på et mer overordnet plan. Kurset skal ikke bare inneholde reproducerbar kunnskap, men i like stor grad fremme *forståelse* for trafikken som system. Det er mer ønskelig at elevene får forståelse for *hvorfor* reglene er formulert som de er, enn at reglene pugges ordrett. Det samme er ønskelig når det gjelder trafikkskilt og vegoppmerking. Nyten av å vite hva et skilt heter er langt mindre enn nyten av å vite *hvorfor* skiltet er plassert et bestemt sted. Men for å skape slik forståelse, må kunnskap om skiltet også være tilstede.

Rent faktastoff er lite vektlagt i læreplanen. Ved fastsettelse av hvilket lærestoff som skal være obligatorisk, tas særlig to hensyn. Det første er om opplæringen av sikkerhetsmessige eller pedagogiske forhold er vanskelig å gjennomføre på egen hånd. Det andre er om måloppnåelsen av tidsmessige eller andre praktiske grunner er vanskelig å vurdere ved førerprøven. I kurset vektlegges grunnleggende risikoforståelse, systemforståelse og holdning til kjøreatferd. Innholdet er av en slik art at måloppnåelsen vanskelig kan måles med en summativ vurdering. Kurset er derfor utformet som et obligatorisk kurs uten avsluttende eksamen. For en mer grundig gjennomgang av regelverket hvor faktastoffet vektlegges i større grad, skal trafikklæreren henvise til lærebøker, klassespesifikke teorikurs mv. Faktastoff er viktig, og elevene skal motiveres til å oppsøke kunnskapen. Likevel er det en kjensgjerning at fartsøvertredelser, risikofylte forbikjøringer, ulykker mv oftere er forårsaket av manglende forståelse for regelverket, enn manglende kunnskaper om reglene. I det trafikale grunnkurset skal en fokusere på førerens ansvar og betydningen av selvinnsikt og selvkritisk vurdering. Kurset skal ikke erstatte "vanlige", frivillige teorikurs.

Tema og tidsfordeling

I læreplanen er emnene som skal tas opp, fordelt under seks tema. Det er angitt hovedmål for hvert tema, og mål for hvert emne. Læreren står fritt til å organisere lærestoffet i tema 1 – 4 på en annen måte enn læreplanen skisserer. Emnet 2.2 (Fart og fartsavpassing) hører for eksempel både inn under emnet 3.2 (Kommunikasjon og samhandling) og emnet 3.3 (Ulykker og ansvar). På samme måte hører emnet 4.2 (Betydningen av kjøree erfaring) også inn under 3.1 (Kjøreprosessen), siden automatiserte handlinger er en vesentlig del av kjøreprosessen. Kurset er på til sammen 16 undervisningstimer, hvorav 4 timer avsettes til førstehjelp og 2 timer til mørkekjøringsdemonstrasjoner. Skolene står fritt til å utvide kurset. Det må da presiseres overfor elevene at den obligatoriske delen består av 16 timer. I tilknytning til temaet øvingskjøring kan skolen invitere eventuelle ledsagere og andre ressurspersoner (f. eks Statens vegvesen) til en frivillig orientering etter ordinær kursavslutning. Temaet øvingskjøring er lagt på et tidspunkt i kurset der læreren er blitt kjent med elevene. Det frivillige tilbudet kan da lettere tilpasses elevenes behov.

Undervisningen

Problemorientert undervisning

I følge læreplanen skal læreren legge til rette for en problemorientert undervisning. Dette innebærer at læreren må forberede konkrete problemstillinger slik at diskusjonene fører fram til bestemte resultater. Oppgavene utformes ut fra hovedmålene i leksjonene og lærer må ha lagt en plan for tema, aktiviteter og oppsummering. Elevene har allerede lært en viss trafikal kompetanse ved å være fotgjengere, passasjerer og syklister. Mange har gode kunnskaper om trafikkregler, skilter, vegoppmerking, årsaker til ulykker, risikoforhold mv. Selv om noen har et mer likegyldig forhold til disse kunnskapene, skal oppgavene bygge på at elevene allerede har mye erfaring fra trafikken. Gode regler ved oppgaveutforming er å gå fra det kjente til det ukjente, fra det konkrete til det abstrakte.

Den problemorienterte undervisningsmetoden kan for noen framstå som mindre "effektiv" enn formidlingsmetoden. Metoden kan også være mer krevende, i det læreren må sette seg selv mer i bakgrunnen, samtidig som han må være åpen for alle innspill. Den problemorienterte undervisningsmetoden anbefales imidlertid med god støtte i pedagogisk forskning, spesielt når det er tale om undervisning hvor arbeidet med holdninger og motivasjon inngår. Som i all annen undervisning, vil spørsmålet om elevene har nådd målet, være langt viktigere enn spørsmålet om hvor langt læreren er kommet i sitt manuskript eller overhead-program.

Valg av metode

Gruppearbeid og dialog er vanlige arbeidsmåter ved problemorientert undervisning. Når læreren skal velge metode, bør han blant annet avveie følgende: I hvilken grad kan elevene på egen hånd komme fram til målet for emnet. I hvilken grad kan jeg gi en tydelig oppgave som elevene kan arbeide med selvstendig? I hvilken grad er denne oppgaven aktiviserende for alle, og vil gruppene trenge omtrent samme tid til å løse oppgaven?

Organisering

I klasserommet bør elevene sitte i en sirkel eller hesteskoform, slik at alle ser hverandre og læreren.

Spørreteknikk

Læreren må bruke teknikker som oppmuntrer til deltakelse. Det er viktig å gi alle elevene noe tid til å tenke etter at et spørsmål er stilt. Det kan ofte være hensiktsmessig at elevene samarbeider med sidemannen for å finne svar på et spørsmål. Mange oppgaver bør være åpne slik at de gir rom for flere løsninger. Læreren bør da unngå å foreta umiddelbar verdivurdering av et svar. I stedet for å si: "Ja det var bra, finnes det andre løsninger?" kan læreren si: "Det var en måte å gjøre det på, finnes det andre måter". Oppgaver som begynner med et spørreord er mer åpne enn oppgaver som begynner med et verb, siden en unngår ja/nei svar.

Dialogen må ikke bære preg av noe "forhør". Læreren skal vise når han er fornøyd med svarene. Det er i de tilfellene det er rom for flere løsninger at læreren skal unngå å gi en verdivurdering av det første svaret som kommer.

I en slik undervisning kan det i blant være lett å spore av fordi elevene eller lærer får assosiasjoner til andre interessante problemstillinger. Mange problemstillinger må henvises til teorikurs for de enkelte førerkortklassene, selv om læreren føler at han da bryter med prinsippet om å ta utgangspunkt i elevenes interesser. Læreren må hele tiden ha klart for seg hovedmålet for leksjonen, emnet, oppgaven og hva som skal sies i oppsummeringen.

Praktisering av problemorientert metode

Som eksempel brukes temaet Grunnleggende forståelse for trafikk, emne 2.3 Vikeplikt og delmålet: "Eleven skal vite at et skilt som varsler vikeplikt innebærer noe mer enn at en skal stanse". Når en forbereder seg til dette delmålet, skal en altså ha klart for seg følgende:

- vi skal arbeide med grunnleggende forståelse, noe som gjelder for all trafikk
- vi skal arbeide med vikepliktskilt
- vi skal få fram at vikeplikt ikke bare betyr å stanse.

Den "effektive" læreren (formidlingspedagogen) vil gjerne velge å gjennomgå emnet ved å illustrere og forklare. Den problemorienterte metoden legger en annen tenking til grunn. I sin forberedelse spør læreren: Hvordan skal jeg få elevene til å formulere det jeg skal fram til. Hva kan elevene om dette fra før av? Hvordan kan jeg bygge på det? Skal jeg velge dialog eller gi gruppeoppgaver? Hvilke spørsmål skal jeg stille og hvilke oppfølgingsspørsmål må jeg ha. Hvor tydelig må jeg være? Hvordan unngår jeg "gjett hva jeg tenker på"-spørsmål, som: Hva skal vi være spesielt oppmerksomme på i trafikken?

Gruppeoppgaver

Noen emner kan passe som gruppeoppgaver. Når en gir gruppeoppgavene, bør en samtidig fortelle elevene hvordan resultatet skal presenteres. Eksempel: lag stikkord, dere skal overbevise de andre gruppene om ..., osv. Læreren bør ha tenkt gjennom momentene i oppsummeringen slik at denne blir relatert til målet for emnet.

Organiseringen av gruppene kan være et problem når en skal gi gruppeoppgaver. Læreren bør på forhånd ha tenkt gjennom gruppesammensetningen og antall grupper. Ofte er det mest hensiktsmessig med 3 elever i en gruppe.

Kommentarer og forslag knyttet til de enkelte mål i læreplanen

I det følgende foreslås problemstillinger som kan knyttes til de enkelte målformuleringene i planen. Stikkordene er dels ment å kunne brukes i forbindelse med oppfølgingsspørsmål, og dels til oppsummeringen. Noen vil kanskje synes veiledningen er unødig detaljert. Det presiseres derfor at det er selve metodikken det gis eksempler på. For at metoden skal fungere, må læreren finne oppgaver han selv mener er aktuelle, illustrerende, inspirerende osv.

Tema 1 Førerkortklassene

Det avsettes ikke mye tid til å formidle rene faktakunnskaper idet elevene oppfordres til å sette seg inn i de formelle kravene ved å studere utdelt brosjyre, bli henvist til lærebok e.l.

Vi har to hensikter med temaet. Eleven skal forstå at vi har et internasjonalt system hvor et førerkort er et bevis på at innehaveren tilfredstiller visse krav i forbindelse med alder, helse, opplæring og førerprøve. Eleven skal forstå at disse kravene er fastsatt for å ivareta sikkerhet, framkommelighet og miljø.

1.1 Emne: Førerkortklassene

Mål: Eleven skal kjenne til betingelsene knyttet til å erverve førerkort i de lette klassene.

Eleven får utdelt en skjematisk oversikt over krav til alder, helse og opplæring i lette førerkortklassene.

1.2 Emne: Hovedmål for føreropplæringen

Mål: Eleven skal kjenne til hovedmål for føreropplæring i de lette førerkortklasser. Eleven skal kjenne til at det finnes læreplaner for føreropplæring.

Forslag til oppgave:

Spør den du sitter ved siden av, hva hun/han mener er viktig å kunne når en skal føre en bil. Bruk 2 - 3 minutter.

Lærer oppsummerer sammen med elevene, og bidrar med ledende spørsmål. Stikkord: Kunnskap om trafikkregler, regler om skilt og vegoppmerking, hvordan unngå ulykker, regler om øvingskjøring, kunnskap om mennesket. Stikkord skal lede til hovedmålene: sikkerhet, framkommelighet, miljø.

Temaene og tidsplan for trafikalt grunnkurs presenteres. Elevene kan få gi uttrykk for hvilke(t) tema de synes er viktigst.

Tema 2 Grunnleggende forståelse for trafikk

Hovedmål: Elevene skal bli bevisst hvordan regler om plassering, vikeplikt og fart bidrar til sikrere og mer effektiv trafikkavvikling.

Hensikten med temaet er å fremme forståelse for trafikken som system, og at elevene får forståelse for hvorfor reglene er formulert som de er. I planen er hovedmålet splittet opp i egne delmål for kunnskap om plassering, vikeplikt og fart. Det er gjort for å gjøre målene tydelige. For å fremme en systemforståelse, kan det være like hensiktsmessig å behandle emnene som en helhet, som å arbeide med emnene hver for seg. Problemstillinger som berører elevenes holdninger og vilje til å overholde regler, tas hovedsaklig opp under temaet "Mennesket i trafikken".

Elevene kan gjennom gruppearbeid liste opp ulike situasjoner som krever regelverk for at trafikkavviklingen skal bli sikker og effektiv. Klassen drøfter resultatet i plenum.

Stikkord: samhandling, hvilken holdning har elevene til regler, sammenligning med andre regelstyrte aktiviteter: i skolen, idrett, spill, familiens regler.

I en diskusjon på TV sier programlederen: Vi må ha noen kjøreregler for denne diskusjonen. Hva betyr *kjøreregler* i denne sammenhengen?

2.1 Emne: Kjøretøyenes plassering i trafikken

Mål: Eleven skal forstå hvordan regler om plassering bidrar til sikker og effektiv trafikkavvikling.

Eleven skal forstå hvordan en fører kan skape sikkerhetssoner rundt kjøretøyet.

Emnet "Kjøretøyenes plassering i trafikken" kan følges opp senere under emnet "Kommunikasjon i trafikken".

Forslag til oppgave: Hvilke hovedregler gjelder for plassering av kjøretøy på vegen?

Elevene kan få utdelt en skisse over situasjoner. Elevene diskuterer to og to sammen.

Stikkord: to kjørefelt i samme retning, venstresving i kryss, høyresving i kryss, avstand til kjøretøy som kjører foran, sideavstand til syklist eller gående.

Gjelder samme regler alle typer kjøretøy?

2.2 Emne: Fart og fartstilpassing

Mål: Eleven skal forstå at regler om fart bidrar til en sikrere trafikkavvikling.

Eleven skal bli bevisst sammenhengen mellom plassering og fartstilpassing.

Forslag til tilnæringsmåte:

Hvorfor går du sakte gjennom et rom hvis du skal se etter noen i en kafe?

Hva blir konklusjonen hvis du overfører svarene til kjøring?

Hva legger du i uttrykket: fort og galt?

Mål: Eleven skal forstå at skilting av fartsgrenser i hovedsak er relatert til type bebyggelse.

Lærer kan vise et bilde hvor skiltet "50 km opphører" er satt opp like før en sving eller eventuelt sammen med et fareskilt: Hva betyr skiltet (disse to skiltene) for ditt valg av fart?

Oppfølgingsspørsmål: Hvordan fastsettes fartsgrenser? Hva bestemmer farten du skal holde? Hvorfor er det vanskelig å angi hvilken fart som forsvarlig ut i fra vegforholdene?

Vegtrafikkloven sier at vi skal være så hensynsfulle, aktpågivende og varsomme at det ikke kan oppstå fare. Hvorfor må vi likevel ha fartsgrenser?

2.3 Emne: Vikeplikt

Mål: Eleven skal forstå at regler om vikeplikt bidrar til en tryggere og mer effektiv trafikkavvikling.

Stikkord: Elevene skal forstå at vikeplikt ikke bare betyr at en skal stanse for noen. Det betyr også at en ikke unødig må hindre eller forstyrre, at en viser tydelig at en har tenkt å vike.

Oppfølgingsspørsmål: Hvordan kan du innrette kjøringen slik at du unngår å måtte stanse helt opp?

I hvilke tilfeller har vi vikeplikt selv om dette ikke er skiltet?

Elevene kan gjerne få utdelt et kart hvor en kjørerute er tegnet inn. Elevene skal gruppevis ta stilling til hvor det oppstår vikeplikt. Stikkord: høyreregelen, sving til venstre, gående der det skal svinges inn, ved igangsetting, fra parkeringsplass, eiendom, buss - 60 km/t, sporvogn

2.4 Emne: Skilt og vegoppmerking

Hensikten med emnet er å bevisstgjøre at skilting og vegoppmerking er en internasjonal måte å kommunisere på. I talespråket kommuniserer vi ved hjelp av lyder, i skriftspråket ved hjelp av lydsymboler. I trafikken brukes bl.a skilt og vegoppmerking som kommunikasjonsmiddel. Mens kunstneren er opptatt av at maleriet skal kunne gi mange tanker og assosiasjoner, er en i trafikken opptatt av at bildet oppfattes presist og at det gir de rette assosiasjonene. I denne sekvensen er det viktig å få fram at et skilt ikke bare beskriver en ytre omstendighet, som vegkryss, planovergang eller rundkjøring. Skiltet innebærer ofte at føreren må ta en beslutning. Føreren må først avgjøre om skiltet har betydning i aktuelle situasjonen, deretter hvilke handlinger som eventuelt må iverksettes.

Mål: Eleven skal vite at trafikkskilter brukes for å gjøre ferdselen tryggere, for å gjøre det lettere å komme fram eller av hensyn til miljøet.

Eleven skal bli seg bevisst

- at fareskilt betyr at det skal kjøres med særskilt oppmerksomhet og at farten ofte skal reduseres
- at forbudskilt kan gjelde alle trafikanter eller begrenses til å gjelde spesielle trafikantgrupper
- at påbudskilt angir påbudt kjøreretning eller kjørefelt
- hvilken betydning en sperrelinje og en varsellinje har.

Elevene skal vite at skiltene er delt opp i grupper. Spesielt skal eleven vite hva gruppene fareskilt, vikeplikt- og forkjørsskilt, forbudsskilt, påbudskilt og opplysningsskilt innebærer.

Forslag til oppgaver

Lærer kan vise konturbilder (silhuettbilder) av fareskilt, forbudsskilt (og påbudsskilt), vikepliktsskilt, skilt for forkjørsvveg, stoppskilt og opplysningsskilt.

Elevene får i oppgave å identifisere hovedgruppene.

I hvilken grad er skiltsymbolene selvforklarende? Kan vi forstå hva skiltet betyr ut fra illustrasjonen (symbolet) på skiltet? (De fleste elever er godt fortrolige med symboler (ikoner) fra dataspråket).

Eksempel: Hva betyr skiltet "Gangfelt" egentlig for en fører?

Stikkord: være innstilt på å redusere farten, se etter om noen skal krysse veien, vite at mange velger å krysse veien i nærheten av gangfeltet, følge med trafikken bak osv

Hvorfor har vi ulike regler for stans og parkering på steder og vegtyper?

Hvilke regler om parkering kan ivareta behovet for sikt og tid til å reagere?

Stikkord: Fotgjengere, sving, bakketopp, forkjørsvveg med ulik fartsgrense osv

Noen skilter har et mer omfattende budskap som ikke kan leses direkte av skiltet: Eks gatetun:

Stikkord: Gående, parkeringsregler, fartsregler, vikepliktsregler

Elevene kan få oversiktskart over områder hvor det skjer mange ulykker. Elevene foreslår tiltak. Stikkord: Fartsbegrensning, vikeplikt eller full stopp, gangfelt med parkeringsregler, lyskryss eller rundkjøring, fareskilt, forbudsskilt, vegoppmerking.

Elevene kan få oversiktskart over områder hvor trafikken lett stopper opp. Elevene foreslår tiltak.

Tema 3 Mennesket i trafikken

Tema 3 bygger på temaet ”Grunnleggende forståelse for trafikk”, hvor elevene er blitt gjort bevisst på at regelverket foreskriver en bestemt adferd. Kjøreprosessen, samhandlingsperspektivet, ulykker og ansvar og betydningen av vilje til å overholde regler skal vektlegges.

Handlings- og vurderingstendenser

Forståelse for hvordan handlings- og vurderingstendenser hos føreren kan virke inn på førerens kjøreatferd, hører med til det bakteppet elevene bør se føreropplæringen mot. Elevene bør derfor få kjennskap til dette temaet helt i begynnelsen av opplæringen. Temaet må siden vektlegges gjennom hele føreropplæringen.

Selvinnsikt

Selvinnsikt kan betraktes som en ferdighet og denne ferdigheten har eleven behov for under hele opplæringen. Eleven trenger hele tiden å erkjenne hva hun/han kan og ikke kan. Dette temaet bør derfor vektlegges ved starten av føreropplæringen og følges opp gjennom hele opplæringen.

3.1 Emne: Kjøreprosessen og følelser

Mål: Eleven skal bli bevisst vesentlige elementer i kjøreprosessen.

Eleven skal bli bevisst at motivasjon (følelser, vilje) har stor betydning for hvordan vi handler i trafikken.

Motivasjon er en del av kjøreprosessen. For å understreke at kjøreprosessen ikke er en ren kognitiv (forstands-) prosess, er motivasjon likevel spesielt omtalt i målformuleringen. Selve kjøreprosessen beskrives kort. Gi enkle eksempler gjennom praktiske klasseromsøvelser eller video/dataanimasjon. Ved gjennomgåelsen kan det tas utgangspunkt i at modellen er vanlig for all kognitiv problemløsning. I trafikken spiller imidlertid førerens motiv (følelser, vilje til å gjøre det riktige) en viktig rolle. Det viser seg at føreren gjennom sansning, persepsjon og vurderinger oftest kjenner den riktige løsningen. Likevel velges en dårligere løsning. For å få fram at følelser, viljen og mulige konsekvenser av handlingen er avgjørende for hvordan vi handler, kan det gis oppgaver hvor handlingen tydelig preges av følelser og vilje.

Eksempel: Elevene løser en av følgende oppgaver sammen med sidemannen. Halvparten av klassen løser den ene oppgaven, og andre halvparten den andre oppgaven.

Oppgave A

Du kommer rundt et hjørne og ser to ungdommer mishandle en tredje person. Prøv å beskrive alt som skjer med deg i det du kommer rundt hjørnet.

Stikkord: Ser - oppfatter - vurderer - handler (griper inn eller går videre)

Oppgave B

Du kommer kjørende rundt en sving og ser en person som går i midt i ditt kjørefelt. Et stykke borte kommer en bil i motsatt kjørefelt. Prøv å beskrive alt som skjer med deg i det du kommer rundt svingen.

Spørsmål: I hvilken grad er følelsene dine med på å bestemme hvordan du handler? Blir følelsene våre tydeligere hvis vi bytter ut ”en person” med en søster/bror/kjæresten din i oppgave A og B.

Elevene skal gjennom dialog komme fram til faktorer som påvirker kjøreprosessen:

Fysisk evne: sanser, reaksjonsevne, fysisk ferdighet

Psykisk evne: oppmerksomhet, vurderingsevne, erfaring/kunnskap, oppfatninger

Motivasjon: kortsiktig motiv, langsiktig motiv, holdninger, personlighet

Oppgave: Nevn eksempler fra dagliglivet hvor følelser, sinnstilstand, gjør at vi av og til gjør ting vi fornuftsmessig ikke ønsker. Vil det også være slik i trafikken?

3.2 Emne: Kommunikasjon og samhandling

Mål: Eleven skal forstå at en fører skal gi signaler som tydelig viser hvordan føreren vil kjøre.

Eleven skal bli klar over hvordan de ulike aktører i trafikken kan kommunisere med hverandre.

Eleven skal bli bevisst at en fører må kunne leve seg inn i andres situasjon og at føreren må ha ferdigheter i å tolke de ulike trafikksituasjoner.

Lærer må få fram hva samhandling innebærer og at samhandling er svært vanskelig hvis vi ikke vet hva den vi skal samhandle med har som hensikt.

Hvordan ”snakker” trafikanter med hverandre?

Elevene lister opp. Stikkord: tegngiving, lysbruk, plassering, fartstilpasning mv

Konklusjon: Trafikantene forteller hverandre mye, men av og til oppstår det misforståelse. Vi skal være tydelige, vise vår hensikt. I trafikken skal vi ikke skjule hvordan vi har tenkt å kjøre. Vi må også leve oss inn i hvordan andre tenker og føler.

Et fellestrekk for trafikantgrupper som er særlig ulykkesutsatt er de nettopp har begynt å ferdes på egen hånd eller at de skal venne seg til å ferdes i trafikken på en ny måte. Dette gjelder gående barn i 5 – 10 års alderen, og ungdom som skifter fra et kjøretøy til et annet, for eksempel fra sykkel til moped. Hos de eldre spiller aldersvekkelse en betydelig rolle. Som fører må en forutse at noen trafikanter er mer uberegnelige enn andre, og føreren må vurdere bestemte kjennetegn: høyde, kroppsholdning, måte å bevege seg på, påkledning, hva oppmerksomheten er rettet mot osv.

Elevene kan få i oppgave å vurdere alderen til trafikanter på bakgrunn av bilder av personer med ulik alder, kroppsholdning mv. Elevene kan ved å vurdere ulike bilder av trafikanter (ulik alder, ulike kjøretøy, ulik oppmerksomhet osv) ta stilling til i hvilke tilfeller de som førere må iverksette ekstra sikkerhetstiltak.

3.3 Emne: Ulykker og ansvar

Emnet tas grundigere opp i opplæringen i den enkelte førerkortklasse. Mange elever har riktig terskel for risiko og god sosial kompetanse. I det trafikale grunnkurset skal en forsterke og bygge videre på denne kompetansen. Lærer skal unngå å bruke gruppepress mot enkelte

elever, f.eks ved å sette elever som har vært med på promillekjøring eller råkjøring, i sentrum for diskusjonene. De positive holdningene skal settes i fokus, samtidig som elevene kan diskutere negativ atferd "utenifra".

Mål: Eleven skal forstå at barn i vegen, dårlig sikt (tåke, mørke, regn mv), en skarp sving eller glatt vegbane i seg selv ikke forårsaker ulykker.

Eleven skal gjennom enkle oppgaver kunne konkludere med at det er føreres feilvurdering som er den vanligste årsak til trafikkulykker.

Oppmerksomheten skal spesielt være rettet mot årsaksforhold og ansvar. Forslag til tilnæringsmåte:

Elevene har alle opplevd å ramle på glatt føre. Hva var årsaken? Ramlet alle som gikk der du ramlet? Hva gjør vi får å unngå å ramle når det er glatt? Hva hvis noen dytter oss?

Er det sykkelen som velter, eller er det syklisten som velter?

Elevene kan sette opp en årsakskjede:

Det tas utgangspunkt i en ulykke, f.eks utforkjøring i sving en vinterdag. Elevene får i oppgave å foreslå mulige årsaker til ulykken. Elevene vil kunne foreslå en rekke "årsaker". Lærer må få fram: Svingen er tilstede hele døgnet. Vegen er glatt også når det ikke er kjøretøy i svingen. Ulykken skjer først når en fører kommer inn i bildet.

Hvordan beskriver journalister ofte årsaken til en trafikkulykke? En vil kunne finne dagsaktuelle omtaler av alvorlige ulykker hvor bilføreren som har forårsaket ulykken ofte "frifinnes". Journalisten velger å ta opp problemer knyttet til vegstrekningen, kjøretøyet, opplæringen mv. Denne vinklingen er mest skånsom for den som har gjort en alvorlig feil i trafikken. Elevene kan få diskutere om dette er riktig.

Mål: Eleven skal forstå begrepet risikoterskel.

Eleven skal bli bevisst sitt forhold til risiko.

Vi viser til avsnittet i innledningen om den skjulte læreplanen. Dette er først et problem når denne læringen går på tvers av det som egentlig er målet for undervisningen, for eksempel når en arbeider med risikoforståelse.

Lærer kan gi en oppgave hvor elevene kan velge hvor høy risiko de vil ta. For eksempel:

Lærer viser et bilde av en skyskraper og sier bygningen er 300 meter høy, (fjellside eller lignende) hvor høyden kommer godt fram. Diskuter med sidemannen:

Tenk deg at det settes opp en stige på utsiden. Du skal klatre opp (og ned) i stigen. Du får 100 kr for hver meter du klatrer opp. Du får pengene hvis du kommer ned igjen. Hvor høyt vil du klatre? Hva har betydning for valget ditt?

Stikkord: Å ta risiko innebærer ofte at en også setter en grense

Problemstillinger:

Hvorfor er førere av motorsykkel og moped mer utsatt for ulykker enn bilførere?

Stikkord: Mer ubeskyttet, lettere å overse, førerne tar mer sjanser(?).

Litt statistikk.

Hva forbinder du med "han tror at han er en verdensmester i trafikken"?

Stikkord: Overvurdering. "Alle" tror de er bedre enn gjennomsnittet. Det som kjennetegner en som er flink på et område er at han vet hva han behersker, og hva han ikke behersker.

Tilleggsspørsmål:

Hvorfor hører vi mer sjelden følgende formulering: "hun tror at hun er en verdensmester i trafikken"? Trekke inn litt ulykkesstatistikk - gutter og jenter.

Hvorfor opptrer noen aggressivt og selvsentrert, både i trafikken og ellers i samfunnet?

Stikkord: mangler gode forbilder (hva er det), mangler kunnskaper om reglene, de kjenner reglene, men mangler trening i å følge reglene, de har følelsesmessige reaksjoner, de har uheldige oppfatninger og holdninger til aggresjon, de har en tendens til å handle på impuls de mangler ferdigheter i å tolke og forstå de ulike situasjonene, de mangler selvkontroll

Tilleggsspørsmål: Er det riktig at alle skal ha førerkort bare de har kunnskap om regler og behersker kjøring? Begrunn svaret.

Hvilken film så du sist?

Stikkord: Spennning, action. I hvilken grad er du opptatt av dette i dagliglivet? Konsekvenser for deg som fører?

Til ettertanke: Hva synes du ville være vanskeligst?

- a) at du var skyld i en ulykke hvor du fikk varige skader (rullestol?)
- b) at du var skyld i en ulykke hvor en annen fikk varige skader (rullestol?)
- c) at en annen person var skyld i en ulykke hvor du fikk varige skader.

Tema 4 Øvingskjøring

Myndighetene oppfordrer til at førerkortkandidater skal starte tidlig med øvingskjøring. Tidlig betyr i denne sammenheng *i god tid* før det tidspunkt personen ønsker å erverve førerkort. Tidlig betyr således ikke nødvendigvis at en oppfordrer til å begynne med øvingskjøring fra det tidspunkt dette aldersmessig er tillatt. Jo færre unge førere som sitter bak rattet, dess færre ungdomsulykker vil en få.

I tilknytning til dette emnet kan det være aktuelt å avsette en ekstra time hvor potensielle ledsagere er invitert. Her kan et eventuelt samarbeidstilbud med videre presenteres.

Uten at dette behøver tas direkte opp under kurset, vil vi gi noen begrepsavklaringer:

Øvingskjøring er kjøring hvor personen bak rattet får opplæring. Øvingskjøring kan skje privat eller ved kjøreskole.

Mengdetrening er en form for øvingskjøring. Utgangspunktet er da at eleven først har fått en opplæring slik at eleven til en viss grad behersker det det skal trenes på. Denne opplæringen kan skje privat eller ved kjøreskole. Ved mengdetreningen konsolideres trafikal kompetanse. Siden erverv av trafikal kompetanse skjer over relativt lang tid, oppfordrer myndighetene elevene til å mengdetrene privat.

Mål: Eleven skal ha kunnskap om reglene for øvingskjøring

Elevene bør få utdelt en oversikt som kortfattet forteller krav til alder, krav til kjøretøy, krav til ledsager, at en kan ha passasjerer i bilen, hvor en kan øvingskjøre, at ulovlig øvingskjøring kan medføre konsekvenser både for ledsager og elev mv.

Mål: Eleven skal forstå at risikoen for å bli involvert i ulykker avtar etter hvert som eleven får kjøreeerfaring.

Eleven skal forstå nødvendigheten av at grunnleggende handlinger og handlingsmønstre blir automatisert.

Eleven skal forstå at automatiserte ferdigheter i å behandle et kjøretøy er nødvendig for at føreren skal kunne bearbeide informasjonsstrømmen i trafikken.

Forslag til tilnærming:

Hvorfor avtar risikoen for å bli involvert i ulykker etter hvert som en person får kjøreeerfaring.

Litt statistikk

Hvorfor er det vanskelig å telle til 20 samtidig som en skal skrive ned alfabetet? Kan det bli lettere hvis en har gjort det mange ganger?

Lesing og skriving er eksempler på prosesser som er blitt automatisert.

Hvorfor er det vanskelig å konsentrere seg om flere oppgaver samtidig?

Hva vil det si å handle ubevisst? Betyr det at en handler galt?

Tema 5 Førstehjelp

Undervisningen i førstehjelp skal gjennomføres av kvalifisert personell.
Gruppeoppgaver skal utarbeides på forhånd. Det avsettes 4 timer til temaet førstehjelp.

**Mål: Eleven skal vite at en fører har plikt til å hjelpe når det har skjedd en trafikkulykke.
Eleven skal ha ferdighet i grunnleggende rutiner for opptreden på skadested.
Eleven skal ha ferdighet i å yte førstehjelp ved trafikkulykker.**

Stikkord:

- Ledelse og ansvar
- Sikring av skadested (trafikk, brann, velt, vær)
- Varsle medisinsk nødtelefon (nr 113)
- Åpning og sikring av luftveier
- Tiltak ved blødning og sirkulasjonssvikt
- Forebygge nedkjøling
- Stabiliserende tiltak ved skader i nakke og rygg
- Psykisk selvhjelp – hvordan ta vare på hverandre etterpå.

Elevene deles inn i mindre grupper. Gjennom rollespill løses oppgaver med utgangspunkt i "Hva vil du gjøre hvis du kommer først til et skadested hvor det har skjedd en alvorlig ulykke"

Gjennom rollespill løses ulike oppgaver hvor den tilskadekomne er bevisstløs, har bryst og hodeskader, ligger i forvridt stilling, er fastklemt osv. Om utstyr i bil, varseltrekant, førstehjelpsutstyr, brannslukningsapparat.

Tema 6 Mørkekjøringsdemonstrasjoner

Hovedmål

Eleven skal gjennom opplevelse og erfaring vurdere risikoforhold ved kjøring i mørket. Eleven skal ha kunnskap om årsaksforhold ved typiske ulykker som skjer i mørket.

Gjennom demonstrasjonene skal elevene oppleve og erfare risikoforhold ved kjøring i mørket, og få kunnskap om årsaksforhold ved typiske mørkekjøringsulykker. Kurset avholdes i den mørke årstiden. I mange byer og tettsteder kan det være vanskelig å finne veger uten vegbelysning i rimelig nærhet av et undervisningslokale. For å unngå lange transportetapper, kan demonstrasjonene legges til en mørk, åpen plass eller lignende. Det avsettes 2 timer til mørkekjøringsdemonstrasjoner, inkludert for- og etterarbeid. Minst en time skal være effektivt utarbeid. Eventuell transport til og fra demonstrasjonsstedet kommer i tillegg. Innholdet bygger på dagens opplegg i klasse B, med unntak av egenkjøringen.

Tema 6.1 Virkelig og innbilt siktstrekning

Mål: Eleven skal erfare at gående vil kunne tro at de blir sett lenge før føreren har oppdaget dem.

Det legges til rette for at elevene får oppleve samme situasjon fra førerens og den gåendes posisjon/synsvinkel.

Tema 6.2 Siktstrekning til gående i mørke

Mål: Eleven skal erfare den strekning et kjøretøy tilbakelegger på et sekund når farten er henholdsvis 40 km/t og 80 km/t.

Elevene bør måle hvor langt de går på tre sekunder, og sammenligne dette med hvor lang strekning et kjøretøy tilbakelegger på denne tiden når farten er 80 km/t.

Mål: Eleven skal erfare siktstrekning til gående ved fjernlys og nærlys i mørke. Eleven skal erfare at klær og refleksutstyr har betydning for når en fører oppdager en gående i mørke.

6.3 Siktstrekning og bruk av lys ved møte med annen bil

Mål: Eleven skal bli bevisst

- riktig bruk av lys ved møte i mørke
- siktstrekning ved møte i mørke
- risikofaktorer ved møte i mørke.

6.4 Nødstopp i mørke

Mål: Eleven skal bli bevisst handlinger som reduserer faren ved å stanse et kjøretøy i mørket på trafikkert veg.

6.5 Parkering i mørke

Mål: Eleven skal bli bevisst handlinger som reduserer faren ved å parkere et kjøretøy i mørket på trafikkert veg.